

connexions

D'on venim i on som les famílies LGBTBI: drets del col·lectiu i diversitat familiar

vista prèvia >

Durant les últimes dècades, el moviment LGBTBI ha passat de la clandestinitat i l'estigmatització a conquerir una àmplia gama de drets. Els avenços d'aquesta lluita constant plantegen contínuament l'aparició de nous fenòmens o la visibilització de vells fets que, no obstant, restaven invisibles. Fenòmens que constitueixen a la vegada reptes i oportunitats per a les societats democràtiques; un dels exemples més clars és l'emergència de models de família alternatius a la tradicional família heteropatriarcal.

Elisabet Vendrell i Aubach

Ex-Presidenta de l'FLG (Associació de Famílies LGBTBI)

@ElisabetVA

Avui una parella LGTBI, al nostre país, pot casar-se i adoptar; és a dir, pot construir una unitat familiar. No ha estat fàcil arribar a aquesta situació. Parlar avui dels drets del col·lectiu LGTBI i de diversitat familiar fa que haguem de prendre una mica de distància i veure d'on venim i quina ha sigut l'evolució legal, social i política que ha possibilitat el pas de la clandestinitat al reconeixement i a l'acceptació.

A Catalunya i a l'Estat espanyol l'aparició del moviment homosexual fou una conseqüència directa de la presentació a les Corts franquistes, a finals del 1969, de l'avantprojecte d'una llei de perillositat i rehabilitació social, que passava a incloure-hi els homosexuals com a perillosos socials i, per tant, delinqüents en potència.¹

El document «Punts Bàsics del MELH per a una Plataforma Politicosocial prèvia a l'Alliberament Sexual» de juliol de 1975, es pot considerar el primer document de definició dels principis ideològics i de lluita del

1 FLUVIÀ, *El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975)*.

Movimiento Español de Liberación Homosexual [MELH]. Però el MELH va continuar sent de fet d'àmbit bàsicament català, com es desprèn de l'entrevista a Germà Pedrà i Peñalver: «l'únic lloc on hi havia un moviment gai actiu era a Barcelona. Parlar de moviment espanyol era grandiloqüent».²

Un altre fet important que va situar Catalunya al capdavant de l'incipient moviment gai fou la primera manifestació de l'Estat espanyol per l'alliberament gai que va tenir lloc a les Rambles de Barcelona el 26 de juny de 1977. Es tractava d'una manifestació no autoritzada i amb fortes càrregues policials. La segona manifestació que es va produir a l'Estat va ser autoritzada i ja va ser a Madrid el 1978.³

El 1978 el moviment feminista aconseguí la regulació de l'ús dels anticonceptius i la derogació de l'adulteri com a delicte, fets que contribueixen a disminuir la desigualtat

2 FLUVIÀ, *El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975)*.

3 MIRA, *De Sodoma a Chueca: una historia cultural de la homosexualidad en España en el siglo XX*.

entre persones per raó de sexe i a socavar l'autoritat patriarcal en el si dels matrimonis.⁴ El mateix 1978 les activistes Mercè Fornells i Empar Pineda van fundar el Grup en Lluita per l'Alliberament de la Lesbiana (GLAL) no vinculat a cap altra organització homosexual, començant una important tasca de visibilitat de les lesbianes, i un any més tard, en el si de l'Institut Lambda es creà un Grup de Lesbianes.⁵ L'existència de les lesbianes però, en tant que dones, sense sexualitat, no només no era perseguida, sinó que se'n negava l'existència, patint una doble estigmatització per la seva no existència social i política. Les dones estaven, així, discriminades pel seu gènere i per la seva «opció sexual».⁶

Una de les primeres referències a les famílies lesbianes i gais a Catalunya i a l'Estat espanyol, o dit d'una altra manera, una de les primeres

4 TRUJILLO-BARBADILLO, *Deseo y resistencia: treinta años de movilización lesbiana en el Estado español (1977-2007)*.

5 COLL-PANAS, *El moviment lèsbic i gai català: una proposta analítica de posicions*.

6 TRUJILLO-BARBADILLO, *Deseo y resistencia: treinta años de movilización lesbiana en el Estado español (1977-2007)*.

La dècada de 1980 fou un moment d'importants canvis socials a l'Estat espanyol es legalitzen les associacions homosexuals, s'aprova la «Ley del Divorcio» i la despenalització de l'avortament

reivindicacions a favor del fet que les parelles lesbianes i gais es poguessin casar, la va fer el GLAL el febrer de 1979.⁷ En aquells moments posicionar-se a favor del matrimoni, i fins i tot del matrimoni homosexual, anava en contra dels postulats del feminisme radical. En referència al matrimoni, Fornells, una de les fundadores del moviment, afirma en una entrevista que li fa Fluvià: «L'important era tenir el dret de fer coses i fer-les o no fer-les, com volguessis».

La dècada del 1980 fou un moment d'importants canvis socials a l'Estat espanyol: el 1980 es legalitzen les associacions homosexuals, el 1981 s'aprova la «Ley del Divorcio», i el 1983 l'inici de la despenalització de l'avortament. Fou en aquests moments que s'inicià una certa relaxació de la lluita i del moviment homosexual,⁸ disminuint l'activitat pública i reivindicativa de manera que alguns grups van entrar en crisi o van desaparèixer, ja que no s'entenia la necessitat de reivindicació i lluita en

un context de llibertats mai vistes: «es buiden els col·lectius i s'omplen les discoteques d'ambient gai».⁹ Però quan es produeixen actuacions polítiques arbitràries contra locals d'ambient, les lesbianes i els gais reclamen la resposta del moviment LGTBI.

La lluita es veurà renovada, un cop més, amb l'aparició de l'epidèmia de la sida durant els 1980. L'emergència d'aquesta malaltia i la necessitat de respostes concretes i urgents són el detonant del desacord en el si del FAGC, del qual en surt el 1986 la Coordinadora d'Iniciatives Gais (CIG), que més tard esdevé la Coordinadora Gai Lesbiana (CGL), liderada per Jordi Petit. La diferència de criteris rau en si cal col·laborar amb les institucions o en si cal «enderrocar-les».¹⁰ La col·laboració d'entitats com la CGL amb les administracions, va produir canvis i avenços importants en la lluita i conscienciació contra la sida: repartiment de preservatius en els locals d'ambient, campanyes informatives, formació i tallers de

sexe segur, ressò en els mitjans de comunicació i l'edició del primer document oficial de l'Estat espanyol contra la sida per part del Departament de Sanitat de la Generalitat de Catalunya el 1987.¹¹

El 1986 dins de la Coordinadora Feminista de Barcelona, sorgeix el Grup de Lesbianes Feministes (GLF) per omplir el buit existent dins el moviment feminista que donés veu a les lesbianes.¹² Les dones del GLF s'autodefinien i es consideraven feministes i eren molt conscients de les desigualtats de gènere. Per a elles la condició de gènere era més important que la pròpia orientació sexual.¹³

La creació a la dècada de 1990 de comissions sectorials de gais i lesbianes en els partits d'esquerra catalans com ara el PSC, ERC i ICV, és viscuda al mateix temps amb

7 FLUVIÀ, *El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975)*.

8 TRUJILLO-BARBADILLO, *Deseo y resistencia: treinta años de movilización lesbiana en el Estado español*.

9 PINEDA (et al), *El moviment en imatges*.

10 PETIT, *25 años más: una perspectiva sobre el pasado, presente y futuro del movimiento de gays, lesbianas y transexuales*.

11 PETIT, *25 años más: una perspectiva sobre el pasado, presente y futuro del movimiento de gays, lesbianas y transexuales*.

12 COLL-PLANAS, *El moviment lèsbic i gai català: una proposta analítica de posicions*.

13 RUIZ-GARCIA, *Rebelión y adaptación. Evolución e institucionalización del movimiento feminista. El caso de Barcelona*.

A Catalunya el 1998, s'aprovà la primera Llei d'Unions Estables de Parella en què es definia per primera vegada les parelles homosexuals i es dotava de legalitat a la parella del mateix sexe

satisfacció i amb desconfiança per les entitats LGTBI. Satisfacció perquè suposava una millora de les relacions entre les entitats, fet que podia permetre incidir en política; i desconfiança perquè els partits polítics no absorbissin tota la política LGTBI, deixant les associacions al marge.¹⁴

A Catalunya, el 1998, s'aprovà la primera Llei d'Unions Estables de Parella (LUEP)¹⁵ de l'Estat espanyol, en què es definia per primera vegada les parelles homosexuals com «unions estables de parelles formades per persones del mateix sexe que visquin maritalment», i es dotava de legalitat aquesta realitat. Fou un pas legal molt important en el reconeixement de les parelles homosexuals i, per tant, de les famílies lesbianes i gais.

La primera campanya electoral catalana que es feu ressò de les reivindicacions de lesbianes i gais va ser la de les eleccions al Parlament de Catalunya el 1999. Aquest fet

suposà un abans i un després en la lluita i la militància. Les entitats LGTBI es divideixen entre les que clarament estan al costat d'incorporar les seves demandes en els programes dels partits polítics, com la CGL i el Casal lambda; i les entitats com el Fron d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC) i les Lesbianes Feministes, que ho veuen com un intent de desplaçar les associacions més reivindicatives.¹⁶

És en aquest context, que Borge anomena «etapa postidentitària», que sorgeixen dues importants associacions a Catalunya, l'associació de Famílies Lesbianes i Gais (FLG) el 2001,¹⁷ i l'Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes (AMPGIL) el 1994.¹⁸

L'octubre de 2001, una parella lesbiana amb una filla, i una parella gai sense fills, convoquen per correu electrònic amigues i amics que «formen famílies atípiques amb mainada o sense», i que pensen que poden tenir interès en trobar-se i compartir

la seva realitat, per tal de posar en comú allò que entenen per família o allò que no volen que sigui la família, per aconseguir el reconeixement legal dels seus fills i filles, i per a intercanviar experiències, preocupacions i inquietuds al voltant de la recent estrenada maternitat/paternitat, i al voltant del que passa a altres països. Ja en aquella primera convocatòria s'evidencia un indicador de la indignació que provoca l'absència de drets, necessari per a la mobilització de les famílies LGTBI, com és la inclusió en l'ordre del dia de la reivindicació de l'FLG «pàtria potestat, les adopcions, i el matrimoni».¹⁹

Aquesta primera trobada, que reuneix més de 40 persones entre adults i infants, ja és dissenyada amb el tarannà que regirà l'FLG fins a dia d'avui: incorporar els dos membres de la parella i les seves criatures en tots els actes i trobades, promovent la convivència familiar i la feina de reflexió i diàleg d'adults mentre un servei de monitoratge atén les criatures. L'FLG va ser la primera associació de famílies homoparen-

14 COLL-PLANAS, *El moviment lèsbic i gai català: una proposta analítica de posicions*.

15 PARLAMENT DE CATALUNYA. Llei 10/1998, d'unions estables de parella.

16 COLL-PLANAS, *El moviment lèsbic i gai català: una proposta analítica de posicions*.

17 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI. <familieslg.org>.

18 AMPGIL- ASSOCIACIÓ DE MARES I PARES DE GAIS I LESBIANES. <ampgil.org>.

19 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI, Document: 1a. Convocatòria de l'FLG.

Abans del 2001 el discurs i les accions del moviment LGBTI recollien molt poc la realitat i les necessitats de les mares lesbianes i/o de les famílies LGBTI

tals de l'Estat espanyol i sorgia de la necessitat de trobar-se amb altres famílies amb les que es compartia un mateix model familiar minoritari. Els objectius de l'entitat des de l'inici van ser la lluita per la igualtat de drets, i és en aquest sentit que s'inicià amb una clara voluntat pedagògica, la visibilitat als mitjans de comunicació.

Steven Seidman (1948), sociòleg de la State University of New York, el 1993 definia l'etapa postidentitària com aquella etapa en què prenen importància «les lluites locals i concretes sobre l'estil de vida».²⁰ I aquesta sembla ser la força de l'FLG i també de l'AMPGIL. A més a més, en aquestes dues entitats les dones són majoria i la visibilitat n'és un tret fonamental. També a diferència de moltes de les associacions del moment, cap de les dues entitats no s'integra en les organitzacions LGBTI catalanes ni espanyoles.²¹

No totes les persones de l'FLG pel sol fet de ser mares o pares homo-

sexuals, comparteixen la mateixa experiència, la mateixa història. Però és ben cert que els cal apel·lar a l'interès col·lectiu de les famílies LGBTI, per aconseguir la seva mobilització política.²² És precisament el fet de ser mares lesbianes o pares gais, el que uneix les famílies LGBTI en la mateixa lluita, la lluita per reivindicar la protecció dels seus infants.²³

Com assenyala Marta Roca i Escoda (1974), les membres de la junta de l'FLG van prendre la decisió de no integrar-se en cap de les organitzacions homosexuals existents perquè l'objectiu clar de la seva lluita no era l'individu adult, sinó el reconeixement legal dels seus infants. Així mateix des de l'inici es pren la decisió que l'organització no s'adhereixi a cap partit polític, per tal de romandre totalment independents.²⁴

L'FLG es posiciona com una entitat a mig camí entre normalitzadora i

integradora, que reivindica la plena equiparació de drets de les mares i pares LGBTI i de llurs infants, i lluita des dels seus inicis per aconseguir-ho;²⁵ i una entitat transformadora, que afirma que les famílies LGBTI són motor de canvi social, i treballa per visibilitzar-ho.²⁶

També hem de situar l'FLG com a entitat que ha incorporat un nou discurs al moviment LGBTI: el discurs de l'homomaternitat i l'homopaternitat; i que sorgeix com a resposta a noves necessitats i àmbits de treball.²⁷ L'FLG pertany doncs a la tipologia d'entitat de lluita política, de prestació de serveis i recursos a les mares i pares LGBTI i a llurs infants en l'àmbit educatiu i familiar; també es tracta d'una entitat generadora d'espais de trobada entre famílies LGBTI.²⁸

És interessant destacar el paper actiu de les lesbianes dins l'FLG,

20 SEIDMAN, «Identitat i política en una cultura gai «postmoderna»: notes històriques i conceptuals».

21 BORGE, *Lesbianes i gais en societat i política. Estat de la qüestió, anàlisi crítica i recull bibliogràfic*.

22 BORGE, *Lesbianes i gais en societat i política. Estat de la qüestió, anàlisi crítica i recull bibliogràfic*.

23 VENDRELL (et al), *Familias también: diversidad familiar, familias homoparentales*.

24 ROCA i ESCODA, «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales en Espagne».

25 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGBTI. <familieslg.org>.

26 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGBTI, *2nd European meeting of LGBT families*.

27 VENDRELL, «Homomaternitat: de la vivència personal a la lluita col·lectiva».

28 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGBTI. <familieslg.org>.

Només en els embarassos aconseguits mitjançant tècniques de reproducció assistida en clínica, hi ha el reconeixement legal del fill/a per part de la mare no gestant des del mateix moment de la concepció

amb un treball públic i de gran visibilitat social i mediàtica, i al capdavant dels òrgans de decisió de l'entitat.²⁹

Abans del 2001, el discurs i les accions del moviment LGTBI recollien molt poc la realitat i les necessitats de les mares lesbianes i/o de les famílies LGTBI. De fet no es parlava de famílies gais, i encara menys de famílies trans, perquè en aquell moment semblaven inexistents o encara més invisibles que les famílies lesbianes. És aleshores que l'FLG comença una etapa activa de mobilització política en què queda palès el desconeixement de la realitat de les famílies lesbianes i gais per part dels representants polítics i del govern, i al mateix temps es veu l'interès mostrat i la constatació per part dels poders públics del fet que cal actuar.³⁰

Dins la recerca de consens entre les diferents entitats LGTBI de Catalunya, i lluny de la crisi de militància que

afecta a altres entitats, el febrer de 2003 l'FLG endega una Proposta de Campanya Permanent de Denúncia de la Vulneració dels Drets de les filles i fills de Famílies Lesbianes i Gais, per recollir signatures a tots nivells, amb l'objectiu d'arribar a un consens, i aconseguir la complicitat i la implicació de la societat catalana en general. Amb aquesta primera campanya, l'FLG acaba proposant que la solució per acabar amb la discriminació que pateixen els infants amb mares lesbianes i parees gais passa per «l'adopció per part de les parelles lesbianes i gais».³¹ Actualment l'FLG segueix efectuant una tasca important de sensibilitat i conscienciació de l'existència de criatures amb dues mares o dos pares.

No gaire més tard, el 30 de març de 2005, el Parlament de Catalunya va aprovar l'adopció conjunta per a parelles lesbianes i gais.³² Algunes de les esmenes al projecte de llei català

proposades per l'FLG, van ser preses en consideració en el projecte final aprovat. I d'altres, com la «presumpció de maternitat», no. L'FLG va cedir per tal de no bloquejar l'aprovació del projecte de llei, i va renunciar a un aspecte cabdal per a l'assoliment de la igualtat real de les parelles lesbianes respecte a les parelles heterosexuales: la presumpció que atribueix automàticament la paternitat al marit o parella masculina de la dona que ha infantat, no s'aplica per a l'esposa o parella femenina de la dona que ha tingut un infant. Encara avui, en ple 2018, eliminar aquest vestigi del passat queda pendent. Aquesta mancança fa que sigui del tot desaconsellable la inseminació casolana ja que provoca la desprotecció total tant de la mare no gestant, com del fill respecte de la mare no gestant. Només en els embarassos aconseguits mitjançant tècniques de reproducció assistida en clínica, hi ha el reconeixement legal del fill/a per part de la mare no gestant des del mateix moment de la concepció, gràcies al document que signen les dues mares abans d'iniciar la reproducció assistida.³³

29 BORGE, *Lesbianes i gais en societat i política. Estat de la qüestió, anàlisi crítica i recull bibliogràfic*; i ROCA i ESCODA, «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales en Espagne».

30 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI, Document: 1a. Convocatòria de l'FLG.

31 FLG, «Proposta de campanya permanent de denúncia de la vulneració dels drets de les filles i fills de famílies lesbianes i gais de l'FLG».

32 PARLAMENT DE CATALUNYA. Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de Família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela.

33 VENDRELL (et al), *Guia de Mares i Pares LGTBI*. FLG Associació de Famílies LGTBI.

La Llei d'Unions Estables de Parella es considera una llei de parelles de màxims, ja que va eliminar totes les diferències legals existents entre els diferents tipus de família

Cal destacar que la Llei d'Unions estables de Parella catalana, després de la reforma de 2005,³² es considera una llei de parelles de màxims, ja que va eliminar totes les diferències legals existents entre els diferents tipus de família, fins i tot pel que fa referència a la tributació, als drets successoris i als drets respecte als descendents. Aquesta llei permet per exemple, a les parelles LGTBI, la filiació conjunta en cas de reproducció assistida o adopció, sense estar casades, fet no possible a la resta de l'Estat espanyol, on cal el matrimoni per a la filiació conjunta.³⁴

El 2005 després d'aprovar la llei d'adopció catalana, va tirar endavant la llei de matrimoni igualitari a l'Estat espanyol.³⁵ És una llei que legitima socialment l'amor entre persones del mateix sexe, fent que els beneficis i obligacions dels matrimonis homosexuals siguin els mateixos que els dels heterosexuals, i fent per tant viables les unitats familiars homosexuals. Encara que no podem parlar de l'exis-

tència de famílies realment igualitàries, es comença a copsar una incipient igualtat entre gèneres, i precisament les unitats familiars formades per dues dones o dos homes no se sustenten en l'autoritat patriarcal ni en els rols tradicionals de gènere. Un altre factor que ha influït en l'evolució de les relacions familiars afavorint l'acceptació de la maternitat lesbiana i la paternitat gai ha estat la consideració del fet que la filiació no té per què estar lligada necessàriament a la biologia.³⁶ Les relacions es funden també en l'elecció, l'afecte, la negociació i un compromís voluntari de pertinença.³⁷

La diversitat familiar és present en la nostra societat, i és en aquesta diversitat familiar on es fan visibles les famílies amb mares lesbianes o pares gais, que no diferiran tant de les famílies heterosexuals com alguns pretenien anunciar. Estudis amb dades recollides abans de l'aprovació del matrimoni igualitari a l'Estat espanyol demostren l'existència d'una vida normalitzada en

les llars homoparentals, caracteritzada per relacions familiars d'afecte i comunicació entre els seus membres, i que mantenen relacions amb la família extensa.³⁸

Fixar el focus en la necessitat de mostrar que les famílies homoparentals són com la resta de famílies va fer de la visibilitat l'objectiu prioritari de l'FLG. En aquest sentit l'any 2008 l'associació produeix el documental *Homo Baby Boom*, que mostra la realitat quotidiana de sis famílies formades per mares lesbianes i pares gais que han arribat a la maternitat i a la paternitat per l'adopció o per la reproducció assistida.³⁹ El documental entra a les cases d'aquestes famílies lesbianes i gais perquè l'espectador vegi que les famílies homoparentals tenen les mateixes qualitats i els mateixos problemes en la cura i l'educació dels seus infants que la resta de famílies.⁴⁰ L'èxit d'aquest documental marcà un abans i un després en el reconeixement i acceptació de la diversitat familiar.

38 GONZALEZ i LOPEZ, *Relaciones y vida cotidiana de niños y niñas que viven con madres lesbianas o padres gays*.

39 BOLUDA, *Homo Baby Boom*.

40 ROCA i ESCODA, «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales en Espagne».

34 VENDRELL (et al), *Guia de Mares i Pares LGTBI*. FLG Associació de Famílies LGTBI.

35 CONGRÉS DELS DIPUTATS. Llei 13/2005, modificació del Codi Civil en matèria del dret a contraure matrimoni.

36 BESTARD (et al), *Noves formes de família / Nuevas formas de familia*.

37 DONOSO, *La familia lesboparental: ¿Reinvención de la familia?*

Estudis amb dades recollides abans de l'aprovació del matrimoni igualitari a l'Estat espanyol, demostren l'existència d'una vida normalitzada en les llars homoparentals

Més tard, el 2012, coincidint amb la Trobada Europea de Famílies LGTBI que se celebra a Catalunya organitzada per l'FLG per encàrrec de la Network of European LGT-BIQ Families Associations [Xarxa Europea d'Associacions de Famílies LGTBI] (NELFA), es fa un pas més per obrir el debat a nivell europeu. I és per això que l'FLG produeix un altre documental en què mostra la desigualtat legal que pateixen els infants de famílies homoparentals en funció del país de residència de les seves mares o pares. *Right2Love* presenta set famílies lesbianes, gais i trans de set països diferents, que han accedit a la maternitat i a la paternitat tenint fills d'una relació heterosexual anterior, o per adopció, o per reproducció assistida, o per gestació subrogada. Les famílies expliquen que el seu dia a dia és com el de qualsevol altra família, però la protecció/desprotecció legal dels seus infants és diferent si són de Catalunya, l'Estat espanyol, l'Estat francès, Grècia, Itàlia, els Països Baixos o Suïssa.⁴¹ Aquest documental aporta novetats en presentar parelles no estàndards, com la forma-

da per una família trans, i expandeix el ventall de reivindicacions, com ara la gestació subrogada.⁴²

La Trobada Europea de Famílies LGTBI va reunir a Catalunya més de 1000 persones, amb famílies, ponents i polítics d'arreu, i va posar a l'agenda europea la discriminació dels infants fills de mares i pares lesbianes, gais o trans.⁴³ La massiva aparició en els mitjans de comunicació va ser el punt culminant de la feina per a augmentar la cobertura mediàtica de la mobilització d'aquestes famílies.⁴⁴

El camí cap a la consolidació de les parelles homosexuals fa un gran pas quan el 6 de novembre de 2012 el TC va avalar la constitucionalitat de la llei de matrimoni, desestimant el recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Partit Popular set anys abans.⁴⁵ A

partir d'aquest moment el matrimoni igualitari és ja un fet incontestable a l'Estat espanyol.

Els avenços en la legislació no s'aturen, i el dia 2 d'octubre de 2014 el Parlament de Catalunya aprovà la Llei per a Garantir els Drets de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals i per a Erradicar l'Homofòbia, la Bifòbia i la Transfòbia, essent pionera a l'Estat espanyol.⁴⁶ Aquesta llei ha d'aconseguir reduir la discriminació, i fomentar valors d'igualtat, respecte, i tolerància entre ciutadans.

Aquesta llei té la voluntat d'incidir en diversos àmbits de la societat. En l'educació aquest text regula que en tot el sistema educatiu —continuts, activitats esportives i de lleure, materials, formació de mares, pares i docents...— es tingui en compte la diversitat afectiva i sexual i s'eviti qualsevol discriminació; i regula que es disposi de mesures de prevenció i actuació contra l'assetjament LGTBI en el medi escolar. En l'àmbit

42 ROCA i ESCODA, «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales en Espagne».

43 ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI, *2nd European meeting of LGTB families*.

44 ROCA i ESCODA, «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales en Espagne».

45 BOE. Sentència 198/2012, de 6 de novembre de 2012. Recurs d'inconstitucionalitat 6864-2005 contra la Llei 13/2005 per la regulació del matrimoni de les parelles del mateix sexe.

46 DOGC. Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

41 TERUEL, Right2Love. <vimeo.com/flgfamiliaslgtb>.

Durant els últims anys s'ha avançat molt en apuntalar legislativament els drets LGTBI i el dret de les persones LGTBI a formar famílies

de la salut es regula l'accés a les tècniques de reproducció assistida i als tractaments associats a la transidentitat i la intersexualitat, entre d'altres, perquè no hi hagi cap tipus de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en l'atenció sanitària. Pel que fa a la realitat familiar, la llei garanteix el reconeixement de la diversitat familiar ja recollit en la legislació catalana, en igualtat de condicions i en tots els àmbits. També es regula en aquesta llei la igualtat de tracte, la tutela judicial, el dret d'admissió, el dret a una protecció integral, el dret a l'atenció i reparació, i el règim d'infraccions i sancions.⁴⁷

La primavera del 2018, el Tribunal de Justícia de la UE ha sentenciat que un estat membre ha de reconèixer el matrimoni homosexual contret en un altre estat membre. Malgrat que aquest reconeixement no afecta la institució del matrimoni en l'estat receptor ni tampoc l'obliga a canviar les seves lleis, es tracta d'un avenç important en la igualtat de drets

de les persones i famílies LGTBI a Europa.⁴⁸

Durant els últims anys s'ha avançat molt en apuntalar legislativament els drets LGTBI i el dret de les persones LGTBI a formar famílies. Amb tot, hi ha molts reptes en marxa que cal desplegar. Cal seguir treballant perquè la llei catalana per erradicar l'LGTBIfòbia s'apliqui i es desenvolupi totalment i en tots els àmbits, per tal de garantir la igualtat i protecció plena de les persones LGTBI i de llurs filles i fills, fent així de Catalunya el país capdavanter en drets i deures de la ciutadania que volem ser, també en l'àmbit de les famílies. ■

■ Bibliografia

AMPGIL – ASSOCIACIÓ DE MARES I PARES DE GAIS I LESBIANES. 2018. Disponible a: <www.ampgil.org/ca>.

BESTARD, Joan, (et all). *Noves formes de família / Nuevas formas de familia*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012.

BOLUDA, Anna. *Homo Baby Boom*. De FLG - Associació de Famílies Lesbianes i Gais [en línia]. 2008. Disponible a: <www.vimeo.com>.

BORGER, Rosa. *Lesbianes i gais en societat i en política. Estat de la qüestió, anàlisi crítica i recull bibliogràfic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Acció Social i Ciutadania, 2009.

COLL-PLANAS, Gerard. *El moviment lèsbic i gai català: una proposta analítica de posicions*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2006.

CONGRÉS DELS DIPUTATS. *Llei 13/2005, de modificació del Codi Civil en matèria del dret a contraure matrimoni*. A *Boletín Oficial del Estado* de 16 de juliol del 2005.

DONOSO, Sílvia. *La familia lesboparental: ¿Reinvención de la familia?* Barcelona: Universitat de Barcelona, 2012.

FLG- ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI. *2nd European Meeting of LGBT Families. 2a Trobada Europea de Famílies LGTB. 2o Encuentro Europeo de Familias LGTB. Catalunya 2012*. Barcelona: FLG - Associació de Famílies LGTBI, 2012.

FLG- ASSOCIACIÓ DE FAMÍLIES LGTBI. 2018. Disponible a: <www.familieslg.org>.

47 VENDRELL (at. al.), *Guia de Mares i Pares LGTBI*. FLG Associació de Famílies LGTBI.

48 TRIBUNAL JUSTICIA UE, Sentència C-673/16.

FLUVIÀ, Armand. de, i CANET, Vicent. *El Moviment gai a la clandestinitat del franquisme, 1970-1975*. Barcelona: Laertes, 2003.

GONZÁLEZ, Mar i LÓPEZ, Francisca. «Relaciones familiares y vida cotidiana de niños y niñas que viven con madres lesbianas o padres gays». A *Cultura y Educación*, núm. 21(4), p. 417-428, 2009.

MIRA, Alberto. *De Sodoma a Chueca : una historia cultural de la homosexualidad en España en el siglo xx*. Barcelona: Egales, 2007.

NETWORK OF EUROPEAN LGTBTIQ* FAMILIES ASSOCIATIONS. Disponible a: <www.nelfa.org>.

PARLAMENT DE CATALUNYA. Llei 10/1998, d'unions estables de parella. Publicat al *Diari Oficial de la Generalitat*, número 2687, de 23 de juliol del 1998.

PETIT, Jordi. *25 años más: una perspectiva sobre el pasado, presente y futuro del movimiento de gays, lesbianas, bisexuales y transexuales*. Barcelona: Icaria, 2003.

PINEDA, Empar, FLUVIÀ, Armand. de, ESPEJO, Bestriz, i PETIT, Jordi. *El moviment en imatges*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010.

ROCA I ESCODA, Marta. «De la mobilisation du droit à la réalisation du droit» [en línia]. A *Politix*, núm 94(2), 59. 2011. Disponible a: <www.doi.org>.

ROCA I ESCODA, Marta. «Visibiliser et normaliser les familles homoparentales

en Espagne». A *Genre En Séries: Cinéma, Télévision, Médias*, núm (6), p.59-86, 2017.

RUIZ-GARCIA, Sonia. *Rebelión y adaptación. Evolución e institucionalización del movimiento feminista. El caso de Barcelona*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2004.

SEIDMAN, Steven. «Identitat i política en una cultura gai «postmoderna»: notes històriques i conceptuals». A FERNÁNDEZ, Josep-Antón (edició). *El gai saber: Introducció als estudis gais i lèsbics*, p. 69-112. Barcelona: Llibres de l'Índex, 2000.

TERUEL, Adaia. *Right2Love*. Catalunya: FLG - Associació de Famílies LGTBI [en línia]. Disponible a: <www.vimeo.com>.

TRIBUNAL JUSTICIA UE. Sentencia en el asunto C-673/16. Luxemburg. 2018.

TRUJILLO-BARBADILLO, Gracia. «Del sujeto político la Mujer a la agencia de las (otras) mujeres : el impacto de la crítica queer en el feminismo del Estado español». A *Política y sociedad*, 46(1-2), 161-172, 2009.

TRUJILLO-BARBADILLO, Gracia. *Deseo y resistencia: treinta años de movilización lesbiana en el Estado español (1977-2007)*. Barcelona: Egales, 2009.

VENDRELL, Elisabet. «Homomaternitat: de la vivència personal a la lluita col·lectiva». A *ONGC Revista de pensament polític, solidaritat, cooperació i relacions internacionals*, núm. (28), p.66-69, 2007.

VENDRELL, Elisabet (et al.). *Familias también : diversidad familiar, familias homoparentales*. Barcelona: Bellaterra, 2014.

VENDRELL, Elisabet (et al.). *Guia de Mares i Pares LGTBI*. FLG Associació de Famílies LGTBI. Barcelona: FLG-Associació de Famílies LGTBI, 2017.